

Posudek vedoucího diplomové práce

Markéta Týfová: Sociální proměny města Svoboda nad Úpou na pozadí sčítání lidu 1910 a 1921, FHS UK, Praha 2017, 93 s.

Předložená diplomová práce představuje zajímavý příspěvek ke zkoumání regionálních a urbánních dějin města Svobody nad Úpou. Diplomantka z historicko-sociologického hlediska sleduje vývoj malého města v rozmezí let 1910 a 1921. Jedná se na první pohled o krátké období, které však přineslo řadu politických, hospodářských i sociálních zlomů.

Hlavním pramenem se pro diplomantku staly sčítací operáty ze dvou sčítání lidu 1910 a 1921 uložené ve Státním okresním archivu v Trutnově. Sčítání lidu v roce 1910 bylo posledním rakouským sčítáním a odráželo politický a hospodářský stav města v průběhu hospodářské konjunktury před první světovou válkou. Podává tak obraz o Svobodě nad Úpou v závěru dlouhého 19. století, kdy se proměnila v průmyslové město. Druhé zkoumané sčítání lidu se konalo v roce 1921 v době po vzniku Československa, které bylo většinovému německému obyvatelstvu města cizí, současně došlo k rozpadu velkého trhu Předlitavska a současně vrcholila poválečná hospodářská krize.

Diplomantka si v úvodu své práce položila tři základní výzkumné otázky: jak se město Svoboda nad Úpou proměnilo mezi lety 1910 a 1921; jak se projevila první světová válka a vznik Československa; jak se vyvíjela národnostní situace ve městě. Formulace otázek je adekvátní ve vztahu k typu práce. Vhodně zvolená metoda komparace umožnila autorce dosáhnout na položené otázky adekvátní odpovědi. Také časové období je odpovídá typu práce. Samozřejmě se nabízí otázka zkoumání tématu v širším časovém horizontu případně využít i další tematicky zaměřená sčítání (např. Sčítání živnostenských závodů, Sčítání zemědělských závodů), to by však znamenalo další citelný nárůst rozsahu diplomové práce a představuje zajisté pro autorku další badatelskou výzvu.

Diplomová práce je rozdělena do devíti kapitol. Po zdařilém úvodu autorka přistoupila v první kapitole k vymezení základních pojmů z oblasti sčítání lidu, se kterými diplomantka dále ve své práci pracovala, s ohledem na specifickou terminologii, zvláště u pojmů: obcovací řeč, domovská příslušnost apod. to považuji za velmi vhodné. Ve druhé kapitole diplomantka představila vývoj sčítání lidu na našem území od 18. století až po současnost, samozřejmě s důrazem na zkoumaná dvě sčítání lidu z první poloviny 20. století. V navazující třetí kapitole diplomantka vhodně přiblížila hlavní události, které se na politickém, hospodářské, sociálním a kulturním poli ve zkoumaném období udály. Je zřejmé, že se jedná pouze o stručný nástin, který má čtenáře uvést do problematiky a více zpřístupnit další výklad. V

následující čtvrté kapitole posouvá autorka svůj zájem do oblasti vymezení významu a funkce města ve vývoji společnosti. Diplomantka vhodně začlenila své zkoumání do teoretického rámce výzkumu urbáních dějin. V páté kapitole je představena bohatá historie města Svoboda nad Úpou od hornické osady, přes počátky rozvoje průmyslové výroby od 60. let 19. století až po druhou polovinu 20. století. Tyto přesahy otevírají autorce prostor pro další zkoumání tématu v širším časovém rámci.

Vlastní jádro diplomové práce je obsaženo v šesté až deváté kapitole. Metodologicky pojatá šestá kapitola precizuje cíle práce, kontext výzkumných otázek stejně jako použité metody. V sedmé a osmé kapitole věnuje autorka detailní pozornost oběma analyzovaným sčítáním lidu. Diplomantka se zaměřuje na sledované kategorie (počet obyvatel, věková struktury, gramotnost, náboženské vyznání, národnost, domovská příslušnost, ekonomická aktivita). Z textu je patrná snaha vyčíst z pramenů maximum možných informací a tyto zasadit do širšího kontextu. V závěrečné deváté kapitole autorka přináší odpovědi na své výzkumné otázky. Odpovědi jsou přehledně formulovány a dostatečně pramenně podloženy a odůvodněny.

Diplomová práce je napsána čtivým jazykem. Kladně je nutné zhodnotit vhodně zvolené strukturování textu, které zvyšuje jeho přehlednost. Přínos práce spočívá v regionální pramenně založené studii, která představuje významný přínos pro pochopení širšího vývoje oblasti ve sledovaném období, včetně zkoumání kontextu historického vývoje. Diplomantka zdařile obohacuje zkoumání historie města Svoboda nad Úpou.

Na závěr mohu konstatovat, že diplomová práce Markéty Týřové je po teoretické, metodologické i obsahové stránce kvalitně zpracována. Zvolené téma i jeho zpracování odpovídají nárokům kladeným na diplomové práce. Diplomová práce přináší i řadu vlastních postřehů autorky a její zpracování svědčí o její náležitě erudici. Diplomovou práci proto doporučuji k obhajobě před komisí a navrhuji její hodnocení známkou výborně.

V Praze 24. srpna 2017

Doc. PhDr. et JUDr. Jan Štemberk, Ph.D.